Муқәддәс Китап

Тәврат 36-қисим

«Зәфания»

© Муқəддəс Китап 2012

CC BY-SA 4.0

www.mukeddeskalam.com

«Уйғурчə Муқəддəс тəрҗимиси»

Тәврат 36-қисим

«Зәфания»

(Зәфания пәйғәмбәрниң китави)

Кириш сөз

Пәйғәмбәр өзи

Зәфания — ««Яһ» (Пәрвәрдигар) этиварлайду» яки ««Яһ» қоғдайду» дегәнни билдүриду. Униң атисиниң исми «Куши» болуп, «Ефиопийәлик» дегән мәнада болуп, бәлким Зәфанияниң атиси Куши яки чоң атиси Гәдалияниң Ефиопийә билән мәлум мунасивити болуши керәк. Зәфания китавида икки қетим Ефиопийәни тилға алиду. У йәнә өзиниң һәзәкия падишаниң чәврә оғли екәнлигини бизгә уқтуриду — сәвәви, башқиларниң өзини «Ефиопийәлик» дәп ойлап қалмаслиғи үчүндур (Зәфания Йәһудий болмиған болса, Йәһудийлар уни өзлиригә пәйғәмбәр дәп һесаплимайтти). Тәвраттики башқа қисимлардин Зәфания тоғрилиқ хәвиримиз йоқ.

Йезилған вақти

Зәфания пәйғәмбәр бешарәтлириниң Йосия падиша тәхткә олтарған вақитларда (миладийәдин илгәрки 640-609-жили) берилгәнлигини уқтуриду. Шималий падишалиқ, йәни «Исраил» йүз жил илгири йоқитилған еди. Йәһуданиң падишаси Йосия миладийәдин илгәрки 621-жили очуқ-ашкарә һалда бутпәрәсликни йоқитидиған толуқ ислаһатни йолға қойиду. Бәзи алимлар, бу ислаһатниң изчил елип берилишиға түрткә болғини дәл Зәфанийәниң бешарити еди, шуңа китап шу жилдин бурун йезилған, дәп қарайду. Зәфания пәйғәмбәрниң Нинәвә шәһириниң вәйран болидиғанлиғини алдин-ала ейтқиниға қариғанда, бешарәтләр чоқум миладийәдин илгәрки 612-жилидин бурун җакаланған. Демәк, у Наһум, һабаккук вә Йәрәмия пәйғәмбәр билән замандаш еди.

Зәфанияниң Йерусалимдики кичик мәһәллиләрни тилға алғанлиғи униң Йерусалимда турған адәм екәнлигини билдүриду.

китапниң арқа көрүнүши

Йосия Йәһуданиң әң һәққаний падишалириниң бири болған. Униң чоң атиси Манәссәһ вә атиси Амон Йәһудада өткән падишалар ичидә рәзил падишалардин болуп, улар өлгәндин кейин, Йосия тәхттә олтарғанда әндила сәккиз яшқа киргән еди. Чоң атиси һөкүмранлиқ қилған 55 жилниң ичидә нурғун яман тәсирләрни қалдурған еди. Аммиви сорунлардиму бутпәрәслик, сеһиргәрлик, палчилиқ, һәр хил зулум-зораванлиқни көргили болатти. Йосия жигирмә яшқа киргәндә буларға тақабил турушни башлап, «ислаһат»ни йолға қойди. Бирақ Зәфанияниң пәйғәмбәрлик излирини басқан Йәрәмия пәйғәмбәрниң Тәвраттики «Йәрәмия» дегән язмисидин билимизки, мошундақ бутпәрәслик вә зулум-зораванлиқ йоқимастин йошурун һалда давамлашқан,

Йосия һәтта өз ордисидики һакимларниң яки каһинларниң чириклигини йоқиталмиған еди. Зәфания мундақ дәйду: — «**Униң** (Йерусалимниң) **оттурисида болған әмирлириниң һәммиси һөкирәйдиған ширлар, униң сорақчилири болса кәчлиги овлайдиған, әтигини ғажилиғидәк һеч нәрсә қалдурмайдиған бөриләрдур**» — (3:3).

китапниң темиси

Зәфания болса көзлирини мәңгүлүк, бақий дунiядики ишларға тиккән адәм еди. Униң көңүл бөлидиғини өз хәлқиниң иқтисадий җәһәттин раваҗ тепиш үчүн әмәс, бәлки уларниң роһий җәһәттин Худа билән йеқин мунасивәтидә болуши еди. Бәзи пәйғәмбәрләр (Һабаккук, Йәрәмиялардәк) кишиләрниң диққитини Худаниң Өз хәлқини җазалашта ишләтмәкчи болған вастиси (мәсилән, Бабил, Асурийә, Греклар қатарлиқлар) ниң үстигә қаритиду. Бирақ Зәфания ундақ әмәс. Униң қәлби ялқунлуқ болуп, униң көзлири «Пәрвәрдигарниң күни»дики тәпсилий җазалири яки җаза васитилиригә әмәс, бәлки шу күни өзигә — Йәһудаға вә барлиқ аләмгә келидиған «һесаплаш күни»гә тикилип қарайду. Шу күнидә: «Мән һәзрити Ибраһимниң әвладимән, шуниңдәк «ихласмән әл» болған Исраилниң бир әзасимән» дейишниң кишигә һеч қандақ пайдиси болмайду. Худа һәр бир адәмни шәхсән айрим-айрим сотлайду.

«**Шу чағда шундақ болидуки,**
Мән Йерусалимни чирақлар билән ахтуримән,
Арзаңлири үстидә тинған шараптәк турған-әндишисиз адәмләрни,
Йәни көңлидә: «Пәрвәрдигар һеч яхшилиқни қилмайду, яманлиқниму қилмайду» дегәнләрни җазалаймән» (1:12).

«Бизниң интайин адил бир падишаһимиз, Йосия бар» дейишниңму пайдиси йоқ болиду. Худа дәрвәқә «қурбанлиқ қилидиған бир күни»ни бекиткән еди — бирақ бу күндики қурбанлиқлар болса, уларниң ибадәтханиға «мана мениң ихласмәнлигимгә қара!» дәп елип кәлгән қурбанлиқлири әмәс, бәлки уларниң өзлири — диндар һәм гунаға толған кишиләрдин ибарәт болиду (1:7-8).

«**Шу күни мән босуғидин дәссимәй атлайдиғанларни, йәни зулум-зораванлиқ һәм алдамчилиққа тайинип ғоҗайинлириниң өйлирини толдуридиғанларни җазалаймән**» (1:9).

Мана улар интайин пәрһизхумар бир хәлиқ еди — улар толиму мәнасиз хурапий бир диний пәрһизни, йәни «яман болиду» дегәнни интайин чоң билиду, бирақ шуниң билән бир вақитта һәр қандақ булаңчилиқ, алдамчилиқ, қатиллиққа тәйяр туриду. Улар хурапийлиқ йолида «өй босуғисини дәссимәйду», бирақ өйидики бисатларни булаң-талаң қилип өй ичидикиләрни өлтүриду. «Дин»ниң адәмләрни өзини-өзигә алдитидиған маһийити мана шундақтур. «Дин» адәмни қутқузмайду, қутқузуш пәқәт Һәммигә қадирниң Өзи көрсәткән ниҗатлиқ йолиға бойсунуп уни қобул қилиштидур.

Зәфания пәйғәмбәр Худаниң хәлқиниң асийлиқлириға қарап интайин азаплиниду. Униң бешаритиниң улуқ темиси «Пәрвәрдигарниң күни» вә униң барлиқ әлләргә, Йәһуда һәм Исраилға болған тәсири еди. Дунiядики барлиқ әлләр (башқа пәйғәмбәрләрниң язмилирида дейилгини бойичә, Йерусалимға һуҗум қилиш үчүн)

жәңгә жиғилип, Худаниң жазасиға учрайду (3:8). Исраил азап-оқубәт тартиш арқилиқ пакландурулуп, Пәрвәрдигарни издәйду (3:11-13). «Ят әлләр»дин тирик қалғанларму Худаниң йоллирини үгинип униңда маңиду (3:9-10). Худа Исраилни қайтидин Пәләстингә жиғиду (3:14-20). Бу иш пүткүл жаһанға вә Худа Өзигиму зор хошаллиқ болиду.

Зәфания Нинәвә шәһириниң вәйран болидиғанлиғини алдин-ала ейтиду. Бу иш он жилдин кейин йүз бериду. У йәнә Филистийләр тоғрилиқ «қисқа муддәтлик» бешарәт бәргән. Бу бешарәтләрниң әмәлгә ашурулуши униң пәйғәмбәрлиги хәлиқ алдида бекитилип, Йәһудий хәлқиниң униң язмисини Худадин кәлгән дәп Тәврат язмилириниң қатариға қобул қилғанлиғиниң сәвәви болған болса керәк. Шуниң үчүн Зәфания пәйғәмбәрниң китави қолимизда бүгүнгичә туруватиду.

Мәзмун: —

(а) Пәрвәрдигарниң күни
(1) (1:2-3) — Сорақќа тартишниң умумийлиғи
(2) (1:4-2:3) — Йәһуданиң сорақќа тартилиши
(3) (2:4-15) — Әлләрниң сорақќа тартилиши
(4) (3:1-7) — Йерусалимниң сорақќа тартилиши
(5) (3:8) — Барлиқ әлләрниң сорақќа тартилиши

(ә) Исраилниң әслигә кәлтүрүлүши
(1) (3:9-10) — Әлләрниң Худаниң йениға келиши
(2) (3:11-13) — Исраилниң Худаниң роһида «қайтидин туғулуш»и
(3) (3:14-20) — Исраил хәлқиниң қайтидин жиғилиши

••••••••

Зәфания

1 [1] Амонниң оғли Йосия Йәһудаға падиша болған вақитларда, Һәзәкияниң чәвриси,
Амарияниң әвриси, Гәдалияниң нәвриси, Кушиниң оғли Зәфанияға йәткән
Пәрвәрдигарниң сөзи: —

Сорақка тартишниң умумийлиғи

[2] Мән йәр йүзидин һәммини қурутуветимән, — дәйду Пәрвәрдигар;
[3] — Инсан һәм һайванни қурутуветимән,
Асмандики учар-қанатлар һәм деңиздики белиқларни,
Барлиқ путликашаңларни рәзил адәмләр билән тәң қурутуветимән,
Инсанийәтни йәр йүзидин үзүп ташлаймән, — дәйду Пәрвәрдигар.

Йәһуданиң сорақка тартилиши

[4] — Шуниң билән Мән Йәһуда үстигә,
Барлиқ Йерусалимдикиләр үстигә қолумни созимән;
Мошу йәрдә «Баал»ниң қалдуғини,
«Қемар»ларниң намини каһинлар билән билләә үзүп ташлаймән;
[5] Шундақла өгүздә туруп асмандики жисимларға баш уридиғанларни,
Пәрвәрдигарға баш уруп, шундақла Униң нами билән қәсәм қилип туруп, «Малкам»ниң
нами биләнму қәсәм қилидиғанларни,
[6] Пәрвәрдигардин тәзгәнләрни,
Пәрвәрдигарни издимәйдиған яки Униңдин йол соримиғанларниму үзүп ташлаймән.
[7] Рәб Пәрвәрдигарниң һозури алдида сүкүт қилиңлар;
Чүнки Пәрвәрдигарниң күни йеқиндур;
Чүнки Пәрвәрдигар қурбанлиқни тәйярлиди,
У меһманларни «таһарәт қилдуруп» һалал қилди;
[8] Пәрвәрдигарниң қурбанлиғиниң күнидә шундақ болидуки,
Мән әмирләрни, падишаларниң оғуллирини вә ят әлләрниң кийимлирини кийивалған-

---

1:3 Яр. 6:7

1:4 **«Мошу йәрдә «Баал»ниң қалдуғини, «Қемар»ларниң намини каһинлар билән билләә үзүп ташлаймән»** — «Баал» Пәләстиндикиләр чоқунидиған бир бут еди. «Баалниң қалдуғи» «Баал» дегән бутқа чоқунғанлардин қелип қалған кишиләр.
–«Каһинлар» дегән Худаниң муқәддәс ибадәтханисида ишләйдиған мәхсус «қурбанлиқ қилғучилар».
–«Қемар»лар болса өзлирини бутларға беғишлиған «қурбанлиқ қилғучилар» еди (*«2Пад.» 23:23, «Һош.» 10:5ни көрүң*). Худаға етиқат қилғучи адәмләр болса, «Худа «Қемар»ларни йоқитиши муқәррәр» дәп ойлиса керәк. Бирақ бу ахирқи жүмлидин қариғанда «**каһинлар**» биринчи болуп әйипләнди. Сөзгә қариғанда уларму бутпәрәс болуп қалди. Шуңа улар «Қемар»лардин техиму әйиплик, «Қемилар»ға нисбәтән улар һәқиқәтни убдан чүшиниши керәк еди.

1:5 **««Малкам»ниң нами биләнму қәсәм қилидиғанлар...»** — демисәкму «Малкам» йәнә бир бут.

1:6 Йәш. 1:4; 59:13; Йәр. 15:6

1:7 **«Пәрвәрдигар қурбанлиқни тәйярлиди, У меһманларни «таһарәт қилдуруп» һалал қилди»** — Тәврат дәвридики қурбанлиқлардин бәзилирини йегили болатти, қурбанлиқлар сунулғанда меһманларни чақириш адәттики иш еди. Бирақ 8-9-айәткә қариғанда, меһманларниң өзи бу «қурбанлиқ»ниң бир қисми болиду. Уларни «таһарәт қилдуруш», мошу йәрдә «напак нәрсиләрдин айриветиш, жуюш» яки «Худаға айриветиш» дегәнни билдүриду. Андин улар өзи «қурбанлиқ» болушқа «һалал» болиду. «Меһманлар»ниң көпинчиси болса Худаға қарши чиққанларниң нурғун жәсәтлирини йәйдиған, шундақла әслидә «һарам болған» қушлар вә һайванатлар болиду (*«Йәш.» 34:6, «Йәр.» 46:10, «Әз.» 39:17-19ниму көрүң*).

ларниң һәммисини җазалаймән;
9 Шу күни Мән босуғидин дәссимәй атлайдиғанларни,
Йәни зулум-зораванлиқ һәм алдамчилиққа тайинип, ғоҗайинлириниң өйлирини толдуридиғанларни җазалаймән.
10 Шу күнидә, — дәйду Пәрвәрдигар,
«Белиқ дәрвазиси»дин «Вайдад»,
«Иккинчи мәһәллә»дин һөкирәшләр,
Дөң-егизликләрдин ғайәт зор «гум-гум» қилип вәйран қилинған авазлар аңлиниду.
11 «Һөкирәңлар, и «Ойманлиқ мәһәллиси»дикиләр;
Чүнки «содигәр хәлиқ»ниң һәммиси қиличланди,
Күмүч билән чиңдалғанлар қирилди!»
12 — Вә шу чағда шундақ болидуки,
Мән Йерусалимни чирақлар билән ахтуримән,
Арзаңлири үстидә тинған шараптәк турған әндишисиз адәмләрни,
Йәни көңлидә: «Пәрвәрдигар һеч яхшилиқни қилмайду, яманлиқниму қилмайду» дегәнләрни җазалаймән.
13 Әнди байлиқлири олҗа,
Өйлири бәрбат болиду;
Улар өйләрни салғини билән,
Уларда турмайду;
Үзүмзарларни бәрпа қилғини билән,
Уларниң шарабини ичмәйду.
14 Пәрвәрдигарниң улуқ күни йеқиндур;
Бәрһәқ йеқиндур, интайин тез йетип келиду;
Аңла, Пәрвәрдигарниң күнининң садаси!
Йетип кәлгәндә палванму әләмлик вақирайду.
15 Шу күни қәһр елип келидиған бир күн,
Күлпәтлик һәм дәрд-әләмлик бир күн,
Вәйранчилиқ һәм бәрбатлиқ чүшидиған бир күн,
Зулмәтлик һәм сүрлүк бир күн,

1:8 **«Мән әмирләрни, падишаларниң оғуллирини вә ят әлләрниң кийимлирини кийивалғанларниң һәммисини җазалаймән»** — оқурмәнләрниң есидә барки, Зәфания «падишаниң оғли» еди. Шуңа у бу ордидикиләрниң әһвалини наһайити убдан биләтти. Мошундақ «ят әлләрниң кийимлирини *(әҗнәбийчә кийимни)* кийивелиш» бәлким бутпәрәсликкә яки тәкәббурлуққа мунасивәтлик гуна болса керәк.
1:9 **«Шу күни Мән босуғидин дәссимәй атлайдиғанларни, йәни зулум-зораванлиқ һәм алдамчилиққа тайинип, ғоҗайинлириниң өйлирини толдуридиғанларни җазалаймән»** — Худа мошу йәрдә пәйғәмбәр арқилиқ хурапийлиқни әйиплигән болса керәк. «Өй босуғисини дәссмәслик керәк, яман болиду» дегәнлик еник бир мисалдур. Улар әслидинла Тәвраттики муқәддәс қанунға хилап болған мошундақ хурапий ушшақ-чүшшәк қаидигә риайә қилғини билән, зулумни һечвақаси йоқ дәп қорқмай қиливериду.
1:9 1Сам. 5:4, 5.
1:10 **««Белиқ дәрвазиси»дин «вайдад», «Иккинчи мәһәллә»дин һөкирәшләр...»** — «Белиқ дәрвазиси» һәм «иккинчи мәһәллә» Йерусалимниң шималий тәрипигә җайлашқан болуп, шәһәрниң башқа үч тәрипи тик яр еди, һуҗум кәлсә дайим шималий тәрипидин келәтти.
1:11 **«Чүнки «содигәр хәлиқ»ниң һәммиси қиличланди, ...»** — бу бәлким кинайилик гәп. Ибраний тилида «содигәр» вә «Қанаан» дегәнләр охшаш бир сөз билән ипадилиниду. Исраил хәлқи әсли бутпәрәс болған «Қанаан хәлқи»ни Пәләстиндин *(Қанаандин)* һайдиватқән еди. Бирақ Исраил өзи һазир «Худаниң хәлқи» әмәс, бәлки «содигәр хәлиқ» һәм «бутпәрәс бир хәлиқ» болуп қалған охшайду. Уларниң қилған содисиму Худаниң нәзиридә һарам охшайду.
1:12 **«Арзаңлири үстидә тинған шараптәк турған әндишисиз адәмләр...»** — «арзаңлири үстидә тинған шарап» шарап тиниши үчүн узун вақит мидирлимай туруши керәк. Тинған «арзаңлар», *(дуғ, чөкүндә)* наһайити аччиқ бир нәрсә, әлвәттә.
1:14 Йо. 2:10, 31; 3:15; Йәш. 2:12-22; 13:10; 24:23; Ам. 8:9; Мат. 24:29; Рос. 2:20; Вәһ. 6:12-13

Булутлар һәм қап-қараңғулуқ билән қапланған бир күн,
16 Истиһкамлашқан шәһәрләргә, сепилниң егиз потәйлиригә һуҗум қилидиған,
Канай челинидиған, ағаһ сигнали көтирилидиған бир күн болиду.
17 Мән адәмләр үстигә külпәтләрни чүширимән, —
Улар қариғулардәк жүриду;
Чүнки улар Пәрвәрдигарға қарши гуна қилди;
Уларниң қанлири топа-чаңдәк,
Уларниң үчәй-қеринлири поқтәк төкүлиду;
18 Пәрвәрдигарниң қәһри чүшкән күнидә алтун-күмүчлири уларни қутқузалмайду;
Бәлки пүткүл җаһан Униң ғәзәп оти тәрипидин йәветилиду;
Чүнки У барлиқ йәр йүзидикиләрниң үстигә мутләқ бир һалакәт, дәһшәтлик бир һалакәт чүшириду.

2 1 Жиғилиңлар, өзәңларни жиғиңлар, и номуссиз «ят әл»,
2 Ярлиқ чиққичә,
Күн топандәк тез өтүп кәткичә,
Пәрвәрдигарниң аччиқ ғәзиви үстүңларға чүшкичә,
Пәрвәрдигарниң ғәзивини елип келидиған күн үстүңларға чүшкичә,
3 Пәрвәрдигарни издәңлар, и Униң һөкүмлирини ада қилған зиминдики кәмтәрләр;
Һәққанийлиқни издәңлар, кәмтәрликни издәңлар;
Еһтимал силәр Пәрвәрдигарниң ғәзиви болған күнидә панаһ тапқан болисиләр.

Әлләрниң сорақҗа тартилиши

4 Чүнки Газа ташланған болиду,
Ашкелон вәйранә болиду;
Улар Ашдодтикиләрни чүш болмайла һайдиветиду;
Әкрон жулуп ташлиниду.
5 Деңиз бойидикиләр, йәни Керәт елидикиләргә вай!
Пәрвәрдигарниң сөзи саңа қаршидур, и Қанаан, Филистийләрниң зимини!
Аһаләң қалмиғичә Мән сени һалак қилимән.
6 Деңиз бойи падичилар үчүн чимәнзар,
Қой падилири үчүн қотанлар болиду;
7 Деңиз бойи Йәһуда җәмәтиниң қалдиси егидарчилиғида болиду;

1:16 **«ағаһ сигнали көтирилидиған бир күн болиду»** — яки «җаң вақирашлири көтирилидиған бир күн болиду».
1:18 **«мутләқ бир һалакәт, дәһшәтлик бир һалакәт»** — яки «мутләқ бир һалакәт, чақмақтәк бир һалакәт».
1:18 Пәнд. 11:4; Әз. 7:19; Зәф. 1:14-16
2:1 **«Жиғилиңлар, өзәңларни жиғиңлар, и номуссиз «ят әл»»** — «ят әл» мошу йәрдә Исраил хәлқи Худаға нисбәтән бутпәрәс бир ят әлгә охшайду, дегәнлик. Уларниң «жиғилиши» бәлким җамаәттә болуп дуа-тилавәт билән Худани издәш үчүн болса керәк. Ибраний тилидики «жиғилиңлар» дегән бу пеил адәттә пәқәт «пахал жиғивелиш»ни көрситиду, бу мошу йәрдә интайин кинайилик гәп болуп, Исраил пахалдәк бир хәлиқ, Худаниң отида тезла көйдүрүлүш хәтиридә туриду, дегәнлик *(2-айәтни көрүң)*.
2:3 Зәб. 26:4; 31:5-7
2:4 **«Чүнки Газа ташланған болиду, Ашкелон вәйранә болиду; улар Ашдодтикиләрни чүш болмайла һайдиветиду; Әкрон жулуп ташлиниду»** — бу шәһәрләр Филистийәдики бәш чоң шәһәрниң төрти. Уларниң тәртиви шималдин җәнупқа болуп, һуҗум шималий тәрипидин келидиған охшайду. «Ашдодни чүш болмайла һайдиветиду» дегән җүмлә бәлким һуҗум әтигәндә башлинип чүш болғичә ғәлибилик тамамлинидиғанлиғини көрситиду. Башқа бирхил чүшәнчиси, һуҗум чүш вақтида, йәни адәм ухлиған вақитта қилиниду, «Улар Ашдодни чүштә һайдиветиду» дегәнлик.
2:5 **«деңиз бойидикиләр, йәни Керәт елидикиләргә вай!»** — бу сөзму Филистийләргә қаритилған. «Керәтләр» бәлким «Крет»дикиләр дегән мәнада. Уларниң әсли жути *(Оттура Деңиздики)* Крет арили еди.

Әшу йәрдә улар озуқлиниду;
Ашкелонниң өйлиридә улар кәч киргәндә ятиду,
Чүнки Пәрвәрдигар Худаси уларниң йениға берип улардин хәвәр елип,
Уларни асарәттин азатлиққа ериштүриду.
8 Мән Моабниң дәшнимини, Аммонийларниң һақарәтлирини аңлидим;
Улар шундақ қилип Мениң хәлқимни мазақ қилип,
Уларниң чегаралирини паймал қилип махтинип кәтти.
9 Шуңа Мән Өз һаятим билән қәсәм қилимәнки, — дәйду самави қошунларниң Сәрдари
болған Пәрвәрдигар, Исраилниң Худаси,
Моаб җәзмән худди Содомдәк,
Аммонийлар худди Гоморрадәк болиду —
Йәни чаққақлар вә шорлуқлар қапланған җай, дайим бир чөл-җәзирә болиду;
Һәм хәлқимниң қалдиси улардин олҗа алиду,
Қовмимниң қалғанлири буларға егә болиду.
10 Уларниң тәкәббурлуғидин бу иш бешиға келиду,
Чүнки улар самави қошунларниң Сәрдари болған Пәрвәрдигарниң хәлқини мазақ қи-
лип махтинип кәтти.
11 Пәрвәрдигар уларға дәһшәтлик болиду;
Чүнки У йәр йүзидики бутларниң һәммисини қурутуветиду;
Шуниң билән әлләр, барлиқ чәт аралдикиләр һәр бири өз җайида Униңға ибадәт қилиду.
12 И Ефиопийләр, силәрму Мениң қиличим билән өлтүрүлисиләр.
13 У қолини созуп шималға тәккүзүп, Асурийәни һалак қилиду,
Нинәвә шәһирини вәйранә, чөл-баявандәк қаһәтчилик җай қилиду.
14 Униң оттурисида чарва падилири,
Шундақла һайванларниң һәр хиллири ятиду;
Чөл һувқуши, чирқириғучи һувқушлар униң түврүк башлирида қониду;
Деризилиридин сайрашлар аңлиниду;
Босуғилирида вәйранилиқ туриду;
Чүнки У буниң кедир яғач нақишлирини очуқчилиқта қалдуриду;
15 Мана бу әндишисиз яшап кәлгүчи шат-хорам шәһәр,
Көңлидә: «Мәнла бардурмән, мәндин башқа бири йоқтур» дегән шәһәр —
У шунчилик бир вәйранә, һайванларниң бир қоналғуси болуп қалдиғу!
Униңдин өтүватқанларниң һәммиси үшқиртиду,
Қолини силкийду.

2:7 **«уларниң йениға берип улардин хәвәр елип,...»** — ибраний тилида: «уларни йоқлап...» дегән сөзләр биләнла ипадилиниду.

2:9 **«Моаб җәзмән худди Содомдәк, Аммонийлар худди Гоморрадәк болиду...»** — оқурмәнләрниң есида болуши мүмкинки, Худа Содом вә Гоморра шәһәрлирини рәзилликлири түпәйлидин асмандин от чүширип вәйран қиливәткән.

2:12 **«И Ефиопийләр, силәрму мениң қиличим билән өлтүрүлисиләр»** — бу бешарәттин тәхминән 80 жилдин кейин «Камбусис II» Ефиопийәгә таҗавуз қилди *(миладийәдин илгәрки 525-жили)*. Бешарәт бу вақиәни яки болмиса ахирқи замандики бир вақиәни көрситиши керәк.

2:13 **«У қолини созуп шималға тәккүзүп, Асурийәни һалак қилиду, Нинәвә шәһирини вәйранә, чөл-баявандәк қаһәтчилик җай қилиду»** — бу бешарәтләр *(12-15-айәтләр)* Зәфанияниң сөзлиридин пәқәт бир нәччә жилдин кийим әмәлгә ашурулған. Миладийәдин илгәрки 612-жили, бүйүк Асурийә империйәси пайтәхти Нинәвә билән биллә пүтүнләй бәрбат қилинди. Ефиопийә башқа жутлардин жирақ болсиму, қаттиқ һуҗумға учриди *(12-айәт)*. Зәфанияниң бу сөзиниң әмәлгә ашурулғанлиғини көргән кишиләр униң «Пәрвәрдигарниң күни» тоғрилиқ болған бешарәтлири һәм башқа бешарәтлириниму бәрибир ахирида әмәлгә ашурулиду, дәп билгән болди.

2:15 **«Униңдин өтүватқанларниң һәммиси үшқиртиду, қолини силкийду»** — бу һәрикәтләр бәлким һәйран болғанлиқ яки мазақ қилғанлиқни билдүриду.

Йерусалимниң сораққа тартилиши

3 [1] Асийлиқ қилғучи, булғанған, җәбир-зулум йәткүзгүчи шәһәргә вай!
[2] У авазни аңлимиди, тәрбийини қобул қилмиди;
Пәрвәрдигарға таянмиди, Худасиға йеқинлашмиди.
[3] Униң оттурисида болған әмирлириниң һәммиси һөкирәйдиған ширлар,
Униң сорақчилири болса кәчлиги овлайдиған, әтигини ғаҗилиғидәк һеч нәрсә қалдур-
майдиған бөриләрдур;
[4] Униң пәйғәмбәрлири вәзинсиз, асий кишиләр;
Униң каһинлири муқәддәс ибадәтханини булғайдиғанлар,
Тәврат-қануниға бузғунчилиқ қилидиғанлар.
[5] Һәққаний Пәрвәрдигар униң оттурисидидур;
У һеч һәққанийәтсизлик қилмайду;
Һәр әтигәндә адил һөкүмини аян қилиду;
Һөкүмидә кәмчилик йоқтур;
Бирақ намәрт адәм һеч номусни билмәйду.
[6] — Мән әлләрни үзүп ташливәткәнмән,
Уларниң истиһкам потәйлири вәйранидур;
Кочилирини һеч бир адәм өтмигидәк қилип харабә қилғанмән;
Шәһәрлири адәмзатсиз, һеч турғучиси йоқ қилинип һалак болған.
[7] Мән: «Пәқәт Мәндин қорқуңлар, тәрбийини қобул қилиңлар» — дедим.
Шундақ болғанда униңға һәммә бекиткәнлирим чүширилмәй, макани һеч ханивәйран
болмас.
Бирақ улар балдурла орнидин туруп, һәммә ишлирини һарам қиливәтти.

Барлиқ әлләрниң сораққа тартилиши

[8] Шуңа Мени күтүңлар, — дәйду Пәрвәрдигар,
Мән гувалиқ беришкә орнумдин қозғалған күнгичә —
Чүнки Мениң қарарим — әлләрни жиғиш,
Падишалиқларни җәм қилиштин ибарәтки,
Уларниң үстигә қәһримни,

3:2 **«Асийлиқ қилғучи, булғанған, җәбир-зулум йәткүзгүчи шәһәргә вай! 1-айәт У авазни аңлимиди, тәрбийини қобул қилмиди»** — бу сөзләрни аңлиғучи Йерусалимдикиләр бәлким Зәфания йәнә Асурийәниң гуналирини әйипләватиду, дәп ойлиши мүмкин еди. Бирақ кейинки сөзлиридин аңлиғучилар туюқсиз: «Униң әйиплигини Нинәвә әмәс, бәлки биз Йерусалимдикиләр екәнмиз!» дәп һәйран қалған, шундақла хапа болған болуши мүмкин еди.
–«Аваз»ниң кимниң екәнлигини Зәфания пәйғәмбәр демәйду; чүнки униңға нисбәтән бу дунияда аңлиғидәк пәқәт бирла аваз бар, йәни Пәрвәрдигарниңкидур.
3:3 Пәнд. 28:15; Әз. 22:27
3:4 **«Униң пәйғәмбәрлири вәзинсиз, асий кишиләр; униң каһинлири муқәддәс ибадәтханини булғайдиғанлар»** — «пәйғәмбәрлири» болса сахта пәйғәмбәрләр, әлвәттә. «Каһинлар» муқәддәс ибадәтханида пухралар үчүн мәхсус қурбанлиқни көйдүргүчи хадимлар.
3:4 Йәр. 23:11, 32; Һош. 9:7.
3:5 **«Һөкүмидә кәмчилик йоқтур»** — яки «У *(Пәрвәрдигар)* һөкүмлирини ада қилмай қалмайду».
3:5 Қан. 32:4
3:6 **«Мән әлләрни үзүп ташливәткәнмән, уларниң истиһкам потәйлири вәйранидур .... шәһәрлири адәмзатсиз, һеч турғучиси йоқ қилинип һалак болған»** — ят әлләр арисидики бу вақиәләр, шүбһисизки, Исраилға савақ, агаһ вә мисал болуши керәк еди.
3:7 **«Шундақ болғанда униңға һәммә бекиткәнлирим чүширилмәй, макани һеч ханивәйран болмас. Бирақ улар балдурла орнидин туруп, һәммә ишлирини һарам қиливәтти»** — башқа бирхил тәрҗимиси: «Ундақ болғанда униңға берилидиған һәммә җазалири немә болушидин қәтиинәзәр, униң макани һеч үзүлмәйду». **«Бирақ улар балдурла орнидин туруп, һәммә ишлирини һарам қиливәтти»** — демәк, тилға елинған «һарам ишлар»ни қилишқа наһайити алдираватқан еди.

һәммә дәһшәтлик аччиғимни бешиға төкүш үчүндур.
Чүнки йәр йүзиниң һәммиси аччиқ ғәзивимниң оти билән көйдүрүветилиду.

Исраилниң әслигә кәлтүрүлүши, әлләрниң Худаниң йениға келиши

9 Чүнки шу тапта барлиқ әлләрниң Пәрвәрдигариниң намиға нида қилип чақириши үчүн,
Униң хизмитидә бир җан бир тән болуши үчүн,
Мән уларниң тилини сап бир тилға айландуримән,
10 Чүнки Ефиопийә дәриялириниң нерисидин Мениң дуа-тилавәтчилирим,
Йәни Мән тарқатқанларниң қизи,
Маңа сунулған һәдийәни епкелиду.

Исраилниң Худаниң Роһида «қайтидин туғулуши»

11 Шу күни сән Маңа асийлиқ қилған барлиқ қилмишлириң түпәйлидин иза тартип қалмайсән;
Чүнки шу тапта Мән тәкәббурлуғуңдин хошаллинип кәткәнләрни араңдин елип ташлаймән,
Шуниң билән сән муқәддәс теғим түпәйлидин һалиңни иккинчи чоң қилмайсән;
12 Вә Мән араңда кәмтәр һәм мискин бир хәлиқни қалдуримән,
Улар Пәрвәрдигарниң намиға тайиниду.
13 Исраилниң қалдиси нә қәбиһлик қилмайду,
Нә ялған сөзлимәйду,
Нә уларниң ағзидин алдамчи тил тепилмайду;
Улар бәлки озуқлинип, ятиду,
Һеч ким уларни қорқутмайду.

Исраилниң қайтидин жиғилиши — ахирқи замандики шат-хорамлиқ бир күй

14 Яйрап-яшна, и Зион қизи!
Тәнтәнә қилип вақира, и Исраил!
Пүтүн қәлбиң билән хошал болуп шатлан, и Йерусалимниң қизи!
15 Пәрвәрдигар сени җазалайдиған һөкүмләрни елип ташлиди,
Дүшминиңни қайтурувәтти;
Исраилниң падишаси Пәрвәрдигар араңдидур;
Яманлиқни иккинчи көрмәйсән.
16 Шу күни Йерусалимға ейтилидуки,
«Қорқма, и Зион!
Қоллириң бошап, саңгилап кәтмисун!

3:8 **«Мән гувалиқ беришкә орнумдин қозғалған күнгичә...»** — «гувачилиқ беришкә...» дегәнниң башқа бирхил тәрҗимиси «овни елишқа...».
3:10 **«Ефиопийә дәриялириниң нериси....»** — Ефиопийә наһайити чәт җай болуп, товва қилиш пурсити җаһанниң чәтлиригичә болиду, дәп көрситидиған бир мисалдур. **«Мениң дуа-тилавәтчилирим, йәни Мән тарқатқанларниң қизи...»** — бәлким тарқилип кәткән, амма товва қилған Исраилларни көрситиду: «Пәрвәрдигарниң күни» шунчә дәһшәтлик болғини билән *(8-айәт)*, 9-10-айәттики бешарәтләр Худаниң меһри-шәпқитигә һәтта шу күнидиму еришиш имканийити барлиғини испатлайду.
3:11 **«муқәддәс теғим түпәйлидин»** — яки «муқәддәс теғимда» яки «муқәддәс теғим үстидә».
3:13 **«Исраилниң қалдиси нә қәбиһлик қилмайду»** — «Исраилниң қалдиси» Тәвраттики пәйғәмбәрләрниң китаплирида көп көрүлидиған тема яки мавзудур. Исраил хәлқиниң көп қисми Худадин жирақлишип кәткән болсиму, улар арисида Худаниң меһри-шәпқити билән, Өзигә садиқ бир «қалди»ниң һаман һәрдайим тепилидиғанлиғи көрситилиду.
3:14 Зәк. 9:9

17 Пәрвәрдигар Худайиң араңда,
Қутқузидиған қудрәт Егисидур!
У шатлиқ билән үстүңдә шатлиниду;
Өз меһир-муһәббитидә арам алиду;
Үстүңдә нахшилар ейтип яйрап-яшнайду.
18 Җәмийәт сорунлиридики номуссиз ибадәт түпәйлидин араңлардин азапланғанларни жиғимән;
Буларниң шәрмәндиликлири уларға еғир келәтти.
19 Мана, Мән шу тапта сени харлиғанларниң һәммисини бир тәрәп қилимән,
Ақсақ болған қизни қутқузимән;
Талаға һайдиветилгән қизни жиғимән;
Дәл улар хорланған барлиқ зиминларда уларни Өзәмгә мәдһийә кәлтүргүчи, шөһрәт болғучи қилип тикләймән.
20 Мән шу тапта, йәни силәрни жиққан вақитта, силәрни өйгә епкелимән;
Чүнки Мән көз алдиңларда силәрни асарәттин азатлиққа чиқарғинимда,
Силәрни йәр йүзидики барлиқ әлләр арисида шөһрәтлик, Өзәмгә мәдһийә кәлтүргүчи қилимән,
— дәйду Пәрвәрдигар.

3:18 **«Җәмийәт сорунлиридики номуссиз ибадәт түпәйлидин араңлардин азапланғанларни жиғимән; буларниң шәрмәндиликлири уларға еғир келәтти»** — айәтниң бир нәччә тәрҗимилири бар. Бизниңчә мәнаси шуки, ибадәт сорунлирида болған сахтипәзлик, ар-номуссизлиқлар сорунға қатнашқан ихласмәнләрни наһайити азаплиған, улар буниңға чидимай мошу һейтларға, ибадәт сорунлириға қатнашмай тарқилип кәткән еди. Шуңа Худа: «Мән уларни жиғимән» — дәйду. «Йәш.» 1:13ни көрүң.
3:19 **«Ақсақ болған қизни қутқузимән; талаға һайдиветилгән қизни жиғимән»** — «қиз» мошу йәрдә Исраилни көрситиду. **«...уларни Өзәмгә мәдһийә кәлтүргүчи, шөһрәт болғучи қилип тикләймән»** — яки «...уларни тәрипләш объекти вә нам-шөһрәтлик қилип тикләймән».
3:20 **«Силәрни ...шөһрәтлик, Өзәмгә мәдһийә кәлтүргүчи қилимән»** — яки «Силәрни... нам-шөһрәтлик вә тәрипләш объекти қилимән».

Қошумчә сөз

Рошәнки, Зәфания: «Әнди тәхтимиздә адил бир падиша олтириду, һәммә иш җайиға чүшиду» дегәндәк һәр қандақ аддий бир хиялға йол қоймайтти. Униң биринчи бешарити дәрвәқә йәр йүзидики барлиқ рәзилликкә қаритилған: —

«**Мән йәр йүзидин һәммини қурутуветимән, — дәйду Пәрвәрдигар;**
— Инсан һәм һайванни қурутуветимән,
Асмандики учар-қанатлар һәм деңиздики белиқларни,
Барлиқ путликашаңларни рәзил адәмләр билән тәң қурутуветимән,
Инсанийәтни йәр йүзидин үзүп ташлаймән, — дәйду Пәрвәрдигар.
— Шуниң билән Мән Йәһуда үстигә,
Барлиқ Йерусалимдикиләр үстигә қолумни созимән;
Мошу йәрдә «Баал»ниң қалдуғини,
«Қемар»ларниң намини каһинлар билән биллә үзүп ташлаймән;
Шундақла өгүздә туруп асмандики җисимларға баш уридиғанларни,
Пәрвәрдигарға баш уруп, шундақла Униң нами билән қәсәм қилип туруп, «Малкам»ниң нами биләнму қәсәм қилидиғанларни,
Пәрвәрдигардин тәзгәнләрни,
Пәрвәрдигарни издимәйдиған яки Униңдин йол соримиғанларниму үзүп ташлаймән» (2:1-6).

Жуқирида ейтқинимиздәк, һәққаний бир һөкүмдарниң болғини һәққаний бир әлниң болидиғанлиғиға капаләт әмәс. Пәқәт пүткүл бир әл яки һеч болмиғанда улардин «тараза басқидәк» бир қисим адәмләр Худани издигән болса, андин Худа шу әлниң ишлирини оңшиши мүмкин (Худа Ибраһимға: «**Содом шәһиридә һәққаний адәмдин әллиги болса, Мән уни** (шәһәрни) **һалак қилмаймән**» — деди («Яр.», 18:16-33ни көрүң).

Барлиқ оқурмәнләрниң диққитигә әрзийдуки, 4-6-айәт бойичә, Худаниң җазалири төрт хил адәмләрниң бешиға чүшиду: —

(1) «**Шундақла өгүздә туруп асмандики җисимларға баш уридиғанларни, Пәрвәрдигарға баш уруп, шундақла униң нами билән қәсәм қилип туруп, «Малкам»ниң нами биләнму қәсәм қилидиғанларни**» — бутпәрәсләр, йәни Худаниң орниға һәр қандақ башқа иш-нәрсә (мәсилән, юлтуз, қуяш, пул, һоқуқ, нам-шөһрәт, шәхсий яки аилидики бәхит)ни қойғанлар;

(2) «**Пәрвәрдигардин тәзгәнләр**» — Рәб Пәрвәрдигарни тонуған бирақ Униң йолидин ваз кәчкәнләр;

(3) «**Пәрвәрдигарни издимәйдиғанлар**»;

(4) «**Униңдин йол соримиғанлар**».

Худаниң мәхсити, һәр биримизниң меһир-муһәббәтлик мунасиваттә Өзини тонуп-билишидин ибарәттур. У һәммимизни меһриванлиғиниң тохтавсиз ипадилири билән

Өзигә үзлүксиз җәлб қилмақта; һеч қайсимиз һәркүни Униң илтипатлиридин бәһримәнсиз әмәсмиз. Бу соғилар соға Бәргүчини издәшкә түрткә болмиса, әнди биз дунияда әң бепәрва вә надан кишиләр болуп қалмаймизму? «**.. Худаниң меһриванлиғиниң сени товва қилиш йолиға башлайдиғанлиғини һеч билмәй, Униң меһриванлиғи, кәң қосақлиғи вә сәвир-тақитиниң моллуғиға сәл қараватамсән?**» («Рим.» 2:4). Қәдирлик оқурмән, сизчу? Өзиңиз Худани издидиңизму? Издимигән болсиңиз, сизниң пүтүн һаятиңиздики нишан йоқ бир нәрсини қоғлашқа баравәр әмәсму, һаятлиңиз мутләқ исрап болған әмәсму?

Худа нахша ейтамду?

3-бап, 17-айәттики җавап шуки, У нахшиларни ейтиду (бәзи тәрҗимилири «тәнтәнилик билән нида қилиду»). Худа инсанни Өзи үчүн яратқан; инсан балилириниң Униң һәқиқитидин, меһир-шәпқитидин болған шатлиғи Худаниң Озигә шатлиқ елип келиду. Шуниңдәк Худаниң шатлиғиға тәшна болуп Уни нишан қилғанлар үчүн һәммә ишлар шатлиқ билән ахирлишиду. Рәб Әйса Мәсиһ мундақ деди: «**Мениң хошаллиғим силәрдә болсун вә шуниңдәк хошаллиғиңлар толуп ташсун дәп, Мән буларни силәргә ейттим... һазирғичә Мениң намим билән һеч немә тилимидиңлар. Әнди тиләңлар, еришисиләр, буниң билән шатлиғиңлар толуп ташиду!**» («Юһ.» 15:11, 16:24).